

Het 'sprekende' object

Je hebt al goed je eigen onderzoek gedaan naar het voorwerp. Nieuwsgierig geworden? Laat het object spreken en lees hier meer informatie.
Zal het je waardering veranderen?

1

Typemachine van het merk Olivetti Valentine

Afmeting: 11,5 cm x 34,5 cm

Wat maakt deze typemachine speciaal?

Deze draagbare typemachine werd in 1969 ontworpen door Ettore Sottsass, een Italiaanse architect en ontwerper. Het is een van zijn beroemdste ontwerpen. De typemachine valt op door zijn felle rode kleur, zwarte toetsen en een rode draagkoffer. De oranje doppen op het inktlint maken het ontwerp nog opvallender. In de jaren 60 waren de meeste typemachines groot en heel zwaar. Deze draagbare versie was daarom heel bijzonder en vernieuwend.

Waarom is dit ontwerp zo beroemd?

De typemachine is gemaakt van plastic, een modern en populair materiaal in die tijd. Het ontwerp is geïnspireerd door de Pop Art-stijl. Dit zie je aan de felle kleuren en de speelse vormgeving. Zelfs in grote musea zoals The Metropolitan Museum of Art in New York kun je een soortgelijke typemachine vinden.

Wat dacht de ontwerper erbij?

De felle rode kleur is gekozen om het werken met de typemachine leuker te maken. De vormgever Ettore Sottsass wilde dat mensen niet aan saaie werkuren zouden denken. De oranje doppen op de spoelen worden soms gezien als 'robotogen'.

De typemachine is naar Franx gegaan voor hun bibliotheek met kunstboeken en schrijfmachines.

2

Kan met koppen en schotels van het merk Arcopal

Materiaal: glas

Wat is Arcopal?

Arcopal is een merk dat in 1958 werd geïntroduceerd. Het glaswerk van Arcopal is gemaakt van speciaal gehard glas dat heel sterk en duurzaam is. Het breekt of beschadigt bijna niet, zelfs niet als het dun is. Wist je dat Arcopal glas wel vijf keer sterker is dan porselein? Arcopal staat bekend om het bijzondere doorschijnende glas dat opaalglas of melkglas wordt genoemd. Dit glas heeft een elegante en herkenbare uitstraling.

Waarom is Arcopal bijzonder?

Deze kopjes en kannen zijn verzameld omdat ze een mooi voorbeeld zijn van 'populair design'. Dit betekent dat het gaat om gewone gebruiksvoorwerpen die iets vertellen over het dagelijks leven in Nederland, vooral in de jaren 60, 70 en 80. Dit sluit aan bij de geschiedenis van Zoetermeer, een geplande stad die in die tijd groeide en werd opgebouwd als een 'New Town'. Door zulke voorwerpen te verzamelen, krijgen we een beter beeld van hoe mensen toen leefden en wat ze gebruikten.

3

Hondenkar van bakker Pieterse

Afmetingen: 132cm x 104cm x 110,5cm

Materiaal: hout, metaal

Bakker Pieterse gebruikte deze hondenkar om brood rond te brengen in Zoetermeer. Het adres van de bakkerij is nog steeds Dorpsstraat 31, tegenover de Nicolaaskerk.

Wat is een hondenkar?

Een hondenkar was een kar die door een hond werd voortgetrokken. Dit gebeurde al eeuwenlang. Mensen gebruikten de hondenkar om zware spullen te vervoeren, zoals melk, groenten, olie of brood. Het was een goedkoop alternatief voor een paard en wagen.

De Hondenkar en de Wet

In 1910 werd de trekhondenwet ingevoerd. Hierin stond dat een hond minimaal een jaar oud moest zijn en een schofthoogte van 60 cm moest hebben om te mogen werken. Ondanks deze regels werden honden vaak zwaar belast.

Het einde van de Hondenkar

In 1963 werd het gebruik van de hondenkar verboden. Sindsdien worden honden niet meer gebruikt om karren te trekken. Tegenwoordig werken honden op andere manieren, bijvoorbeeld als politiehond, hulphond of waakhond. De meeste honden zijn nu gezelschapsdieren en leven samen met hun baasjes. Soms worden honden nog wel vervoerd in kleine fietsaanhangers, die ook hondenkar worden genoemd.

De kar is teruggegaan naar de familie Pieterse.

4

Dienstpjet

Afmetingen: hoogte 14cm x breedte 24cm, maat 57

Materialen: textiel, kunststof en leer

Dit is een uniformpet van de brandweer, met een embleem van de Nederlandse Brandweer uit de 20ste eeuw, gele voering van zijde aan de binnenkant, de onderkant van de klep is donkergroen.

De brandweer van Zoetermeer begon klein, met emmers water en handspuiten. Om de spuit te gebruiken, waren 36 mensen nodig. Deze mensen werden door de brandmeester aangewezen.

Door de jaren heen kwamen er verbeteringen, zoals waterleidingen en brandkranen, en uiteindelijk de eerste brandweerauto. In 1940 kocht de gemeente Zoetermeer de eerste brandweerauto, een autospuit, die werd gestationeerd aan Leidsewallen. Toen werd ook de vereniging "De Autospuit" opgericht, waarmee de vrijwillige brandweer van Zoetermeer officieel begon. In die tijd bestond de brandweer uit ongeveer 20 mannen. In 2002 bestaat de brandweer bij de opening van de post Oosterheem uit 62 beroepsmedewerkers en 80 vrijwilligers.

De dienstpjet maakt nu deel uit van de collectie van Stichting Historisch Brandweermateriaal in den Haag.

5

Asbak met drukknop

Afmetingen: hoogte is 10 cm

Wat is dit voor asbak?

Deze asbak is gemaakt tussen 1950 en 1959. Hij heeft een gemarmerd patroon in verschillende kleuren, zoals grijs, geel, groen, cognac, bordeaux en zwart.

Hoe werkt de asbak?

De asbak heeft een handige drukknop. Als je op de knop drukt, verdwijnt de as in een opvangbak. Dit maakte hem niet alleen praktisch, maar ook populair in die tijd.

Waarom is deze asbak bijzonder?

Het design is kleurrijk en stijlvol.

Het patroon en de techniek geven een goed beeld van hoe mensen in de jaren 50 leefden en rookten.

De asbak hoorde bij de collectie "Populair Design" van Museum De Voorde, wat betekent dat het een voorbeeld is van alledaagse voorwerpen met een mooi en doordacht ontwerp. Dit sluit aan bij de geschiedenis van Zoetermeer. Door zulke voorwerpen te verzamelen, krijgen we een beter beeld van hoe mensen toen leefden en wat ze gebruikten.

6

Bodebus met het wapen van Zoetermeer

Afmetingen: hoogte 0,5cm x breedte 5,5cm

Materiaal: zilver, glas en metaal, goud

Wat is een bodebus?

Een bodebus is een rijkversierd insigne dat vroeger werd gedragen door de gemeentebode. De gemeentebode was een ambtenaar die de gemeenteraad, de burgemeester en de wethouders hielp. In het verleden bracht de bode ook berichten rond van belangrijke mensen, zoals landsheren en bestuurders. Met de bodebus kon hij ook gratis reizen met het openbaar vervoer van die tijd, zoals een trekschuit of een veerpont.

De bodebus droeg hij aan een gordel tijdens belangrijke momenten, zoals vergaderingen, verkiezingen of bij brand. Vaak stond er het wapen van het dorp of de stad op, zoals op deze bodebus uit Zoetermeer. De bodebus laat zien hoe belangrijk de rol van de gemeentebode vroeger was. Het vertelt ons ook iets over de geschiedenis van Zoetermeer en het werk van ambtenaren.

Bijzonderheden van deze bodebus

Deze bodebus is gemaakt van zilver, glas en metaal, en is verguld (bedekt met een dun laagje goud).

Op de bodebus staat het oude, sierlijke wapen van Zoetermeer dat tot 1935 werd gebruikt.

7

Legpuzzel van de sprinter

Deze puzzel is gemaakt in 1979 ter gelegenheid van de sluiting van 'de Lus' van Zoetermeer. De lus van Zoetermeer verbindt de verschillende wijken van Zoetermeer en Den Haag.

Wat maakt deze puzzel bijzonder?

De puzzel is geschonken aan het museum door Yvonne de Beeld. Voor haar heeft de puzzel een speciale betekenis: het symboliseert de verbinding tussen Den Haag, waar ze vandaan komt, en Zoetermeer, waar ze nu al meer dan 32 jaar woont.

Waarom hoort deze puzzel bij de collectie?

De puzzel is onderdeel van de Collectie Zoetermeer 2008. Deze collectie ontstond toen inwoners van Zoetermeer in 2007 persoonlijke voorwerpen aan het museum gaven na de tentoonstelling Give & Take. Het vertelt een verhaal over de geschiedenis van Zoetermeer en hoe mensen zich verbonden voelen met de stad.

Wat kun je hiervan leren?

Voorwerpen kunnen veel meer zijn dan alleen spullen. Ze kunnen persoonlijke verhalen en herinneringen met zich meedragen. De Sprinterlijn was een belangrijk onderdeel van het leven in Zoetermeer, maar is nu een stukje nostalgie geworden.

8

Spaanse helm - Morion

Afmetingen: 22,5cm x 30,5cm

Materiaal: metaal

Dit is een replica van een Spaanse helm die lijkt op de helmen die de Spanjaarden tijdens deze periode droegen. Deze helm, een "morion," is versierd met verticale banen met afbeeldingen van wapens. Het puntige model heeft een omgeslagen rand die eindigt in twee punten, versierd met kleine noppen.

Bijzonderheden over de helm:

Dit type helm werd gebruikt van de 16e tot het begin van de 17e eeuw.

De replica (nagemaakt) is gemaakt in 1999 en gekocht bij de Tower of London.

Het museum gebruikte de helm voor presentaties en tentoonstellingen over de Slag bij Zoetermeer.

Wat was de Slag bij Zoetermeer?

De Slag bij Zoetermeer vond plaats op 17 september 1574. Deze slag was onderdeel van de Tachtigjarige Oorlog en stond in verband met het beroemde Ontzet van Leiden op 3 oktober 1574. In die tijd werd een groot deel van Holland onder water gezet om het Spaanse leger te stoppen. De Geuzen, die tegen de Spanjaarden vochten, probeerden met een vloot over de ondergelopen gebieden naar Leiden te varen. Toen ze bij het Zoetermeerse Meer kwamen, botsten ze op een Spaanse verdedigingslinie bij de Voorweg in Zoetermeer. Hoewel de Spanjaarden aanvankelijk de Geuzen tegenhielden, slaagden de Geuzen er via een omweg door Zegwaart in om door de Spaanse linies te breken en het meer te bereiken.

9

Suikergoedvorm met liggend schaap

Afmetingen: hoogte 2cm x lengte 10cm (1 deel)

Materiaal: hout

De suikergoedvorm komt uit de bakkerij van Pieterse, die aan de

Dorpsstraat 31 in Zoetermeer staat, tegenover de Nicolaaskerk. Dit adres is nog steeds hetzelfde!

Wat is suikergoed?

Suikergoed is snoep dat gemaakt wordt van rietsuiker. Het idee om suiker te verhitten, een smaakje toe te voegen en er snoep van te maken, ontstond rond 1510 in de Zuidelijke Nederlanden.

Wat is een suikergoedvorm?

Een suikergoedvorm (of mal) werd gebruikt om snoep een leuke vorm te geven.

Vroeger waren deze mallen vaak van metaal of hout, maar tegenwoordig worden ze meestal van silicone gemaakt. Silicone is handig omdat het hittebestendig is en je het snoep er makkelijk uit kunt halen.

Hoe maak je suikergoed?

-Verwarm suiker en melk op een lage stand totdat de suiker oplost en het mengsel begint te borrelen.

-Let op: laat het niet bruin worden!

-Haal de pan van het vuur en voeg vanille of een ander smaakje en poedersuiker toe.

-Giet het mengsel in een vorm en laat het opstijven en afkoelen.

De houten suikergoedvorm is terug naar de familie Pieterse.

10

Kratje met flesjes chocolademelk van Nutricia

Afmetingen: 17cm x 5,5cm (fles)(lengte x breedte) 37,5cm x 22cm (krat)

Materiaal: glas, hout en papier

Nutricia heeft een eigen verzameling bewaard van producten, reclames, foto's en documenten, zoals bijvoorbeeld zo'n kratje met flesjes chocolademelk. Deze verzameling laat zien hoe het bedrijf door de jaren heen is gegroeid. Dit kratje met 21 flesjes met kroondop is geschonken aan het museum en nu in het bezit van Stadsarchief Zoetermeer.

Het begin

In 1894 slaagde professor Alexander Backhaus uit Duitsland erin om een speciale voeding te maken die geschikt was voor baby's. Hierdoor konden pasgeboren baby's, die geen borstvoeding kregen, toch gezond opgroeien. Hij vertelde over zijn uitvinding op een belangrijk congres in Berlijn in 1896.

In het publiek zat een Nederlandse dokter, Johannes van der Hagen. Samen met zijn broer Martinus, die een zuivelfabriek had, kreeg hij het idee om deze voeding in Nederland te maken. Ze kregen toestemming om dit te doen, en in 1901 noemden ze hun bedrijf Nutricia. Die naam betekent 'voeden'. Tegenwoordig is Nutricia onderdeel van het grote bedrijf Danone.

Wist je dat Nutricia ook iets bijzonders deed met chocolademelk? In 1932 vonden ze een manier om chocolademelk langer houdbaar te maken. Zo konden ze als allereerste chocomelk introduceren in de horeca.

11

Kistrugzak

Afmetingen: hoogte 31cm x breedte 21cm x diepte 7cm

Materiaal: hout en (olie)verf

Deze schooltas is gemaakt van hout en heeft een groene beschildering.

Het deksel is een schuifdeksel dat in groeven glijdt en gemakkelijk opengetrokken kan worden. Op het deksel staat een geschilderde afbeelding.

Wist je dat houten schooltassen al sinds de zeventiende eeuw werden gebruikt? Op oude schilderijen kun je zien dat ze in klaslokalen aan de muur hingen. Deze tassen werden ook wel 'boekendozen' genoemd.

In de negentiende eeuw (1800-1899) gebruikten leerlingen deze houten tassen nog steeds. Als er geen tafels of lessenaars waren, legden ze de schooltas op hun knie en schreven erop, alsof het een kleine tafel was.

Dit bijzondere exemplaar komt uit Zegwaard en is nu te bewonderen in het Nationaal Onderwijsmuseum in Dordrecht.

Walkman Sony

Afmetingen: 9,5cm x 11,5cm x 4cm

Materialen: plastic, metaal

Deze Walkman (uit ongeveer 2000-2005) met cassettebandje is door het museum gekocht in 2008, waarschijnlijk voor een tentoonstelling. In de doos zat nog een gebruiksaanwijzing en garantiebewijs.

Een Walkman is een klein apparaat dat werkt op batterijen en cassettebandjes afspeelt. Je kunt er muziek mee luisteren via een koptelefoon, bijvoorbeeld tijdens het wandelen of fietsen. De Walkman werd in 1979 bedacht door het Japanse elektronicabedrijf Sony. Het apparaat werd heel snel populair, vooral onder jongeren. Andere bedrijven maakten ook zulke apparaten, die allemaal "walkman" werden genoemd, maar officieel heten ze 'draagbare cassettespelers'.

De muziek op een cassettebandje blijft meestal tussen de 15 en 50 jaar goed. Hoe lang opnames op een cd blijven werken, moet nog blijken. In 2010 stopte Sony met het maken van Walkmans die cassettebandjes konden draaien. In 31 jaar tijd zijn er meer dan 200 miljoen van verkocht!